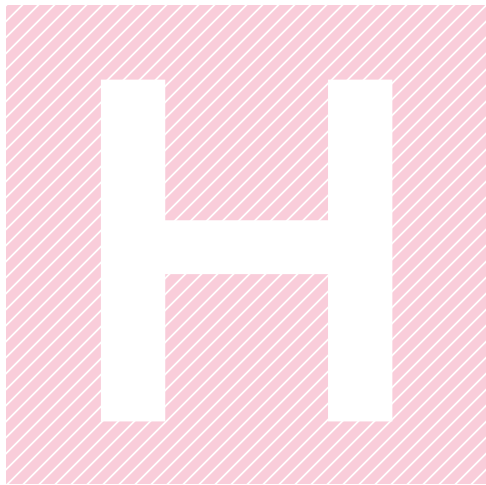

Strijd tegen de witte vlucht

Basisscholen die steeds 'zwarter' worden, kunnen het tij keren. Initiatieven van ouders zijn daarbij effectiever dan reclame die scholen maken voor zichzelf. De Joop Westerweelschool heeft zijn best gedaan.

‘Het probleem is dat ouders ons voorbijfietsen zonder een eigen oordeel te vormen’, zegt de directeur van de Nijmeegse basisschool Het Octaaf in de NPO-documentaire *De witte vlucht* die op maandag 2 oktober 2017 werd uitgezonden op NPO 2. De documentaire volgt de school in haar streven naar meer inschrijvingen van kinderen van ‘witte’, hoogopgeleide ouders. Want al is de omgeving van Het Octaaf in de wijk Neerbosch-Oost qua bevolkingssamenstelling gemengd, de school wordt steeds ‘zwarter’, doordat veel ouders hun kinderen naar

wittere scholen in andere wijken brengen.

Basisscholen die geen afspiegeling vormen van de wijk waarin ze staan, zie je niet alleen in Nijmegen maar in vrijwel alle grote en middelgrote steden. In het jongste rapport Staat van het Onderwijs constateert de Onderwijsinspectie dat klassen in het basisonderwijs steeds gelijkvormiger worden als je kijkt naar het opleidingsniveau en het inkomen van ouders. Bovendien speelt segregatie in het onderwijs al heel lang, zegt Guido Walraven, coördinator van Kenniscentrum Gemengde Scholen. “In Nederland hebben ouders vrije schoolkeuze en dat is een groot goed, maar helaas staat die vaak wel op gespannen voet met de maatschappelijke wens om kinderen uit verschillende culturen en met verschillende achtergronden samen naar school te laten gaan.”

TRAGIEK

Walraven legt uit dat segregatie getypeerd kan worden op basis van migratieachtergrond en op basis van de sociaaleconomische positie van ouders. “Maar in het geval van grote steden is de tragiek dat die twee voor meer dan 80 procent samenvallen.”

De segregatie op basisscholen in Amsterdam is groot, blijkt uit cijfers van het gemeentelijk bureau voor Onderzoek, Informatie en Statistiek van april 2017. Slechts één op de vijf basisschoolleerlingen gaat daar naar een gemengde school, terwijl de verhouding kinderen met een westerse en niet-westerse achtergrond op ongeveer fiftyfifty ligt. “In Amsterdam zie je witte basisscholen in gemengde wijken”, zegt Monique Hoogland, die scholen begeleidt in het proces naar een gemengde leerlingenpopulatie. “Het is niet van deze tijd dat er scholen zijn die ogenschijnlijk niets te maken willen hebben met de andere nationaliteiten in de wijk en dus een witte encla-

De Joop Westerweelschool in Amsterdamse wijk De Baarsjes was tien jaar geleden zwart, intussen zijn de groepen 1 tot en met 6 behoorlijk gemengd.

ve vormen. Kinderen zijn op jonge leeftijd nog heel receptief en accepteren cultuurverschillen eerder, dus als je wilt dat ze dat meenemen naar hun latere leven dan moet je ze daarmee zo jong mogelijk in aanraking laten komen. Op de basisschool dus." Dat kinderen in hun eigen wijk naar school gaan heeft voor de kinderen zelf ook veel voordelen, vindt Hoogland. "Ze leren veel andere kinderen in de buurt kennen waardoor de drempel om met die kinderen te spelen veel lager wordt. Bovendien vergroot het de zelfstandigheid van kinderen, ze spreken misschien sneller met andere kinderen af. Daardoor is het ook voor ouders handiger, het scheelt een hoop heen-en-weer-gefiets."

Volgens Hoogland is het bestrijden van segregatie in de eerste plaats een zaak van de (lokale) overheid. Maar die laat nog weleens steken vallen, vindt ze. "Zo werd het scholen in Amsterdam nog niet zo heel lang geleden toegestaan om uit te breiden, terwijl andere scholen moeite hadden om kinderen van witte, hoogopgeleide ouders te trekken."

Zo'n school was de Joop Westerweelschool in De Baarsjes, een gemengde wijk in Amsterdam-West. Tien jaar geleden was deze school nog zwart, intussen zijn de groepen 1 tot en met 6 behoorlijk gemengd. "We zijn een buurtschool en wilden graag dat onze leerlingen met al die verschillende culturen elkaar ook tegenkomen in de school", vertelt

adjunct-directeur Marieke Steverink. Ze erkent dat dat niet de enige reden was voor het streven naar een meer gemengde leerlingenpopulatie. Ook het feit dat kinderen met een migratie-achtergrond profiteren van het hogere taalniveau van autochtone Nederlandse kinderen van hoogopgeleide ouders speelde daarin een rol. Steverink: "Maar dat was nooit het hoofddoel, wel een heel mooi neveneffect."

HOOFDDOEKJES

De Joop Westerweelschool heeft zijn best gedaan om zijn aantrekkingskracht op de doelgroep hoogopgeleide ouders te vergroten. Zo is het onderwijsprogramma verbeterd met meer verrijking en verdieping, is er huiswerkbegeleiding en begeleiding voor hoogbegaafde kinderen en wordt er Engelse les voor alle groepen ingevoerd. Ook worden er veel naschoolse activiteiten georganiseerd en heeft de school vakleerkrachten bewegingsonderwijs, beeldende vorming en muziek in dienst. "Maar daarmee ben je er niet", zegt Hoogland. "Hoogopgeleide ouders die langs de school fietsen, zien dan nog steeds de hoofddoekjes op het schoolplein en herkennen zich daar niet in. Ze nemen daardoor vaak niet eens de moeite om zich bij de schoolkeuze in de school te verdiepen." Volgens Walraven vinden veel hoogopgeleide ouders het heel charmant om in een gemengde buurt te wonen, maar zodra de schoolkeuze in zicht komt, verandert dat. "Dan wordt toch ineens gekeken naar de cognitieve ontwikkeling en naar de eindtoetscores en die is op gemengde scholen vaak wat lager dan op scholen met meer hoogopgeleide ouders. In het ►

De Joop Westerweelschool trekt kinderen van hoogopgeleide ouders met vakleerkrachten, naschoolse activiteiten, Engelse les, huiswerkbegeleiding en begeleiding voor hoogbegaafde kinderen.

algemeen geldt immers dat het opleidingsniveau van ouders de beste voorspeller is van onderwijsresultaten van kinderen.”

Het is de Joop Westerweelschool toch gelukt om de hoogopgeleide ouders aan zich te binden, vooral dankzij de inspanningen van enkele zeer betrokken ouders. Een daarvan is Degi ter Haar, jurist en vader van drie kinderen in de basisschoolleeftijd. Ter Haar kwam als stadsdeelraadslid zo'n zeven jaar geleden in contact met de Joop Westerweelschool. “Mijn oudste kind was toen net geboren, en de school maakte destijds al meteen een heel positieve indruk op mij: betrokken leerkrachten, een goede directie

en een mooi, licht schoolgebouw. Alleen viel mij op dat er erg weinig witte kinderen op zaten.”

Ter Haar en zijn vrouw, van Turkse komaf, besloten voor de Joop Westerweelschool te kiezen maar er ook voor te zorgen dat de school gemengder zou worden. De Amsterdamse jurist verzamelde enkele andere hoogopgeleide ouders om zich heen en zo was de ouderinitiatiefgroep een feit. Door te flyeren bij buurt evenementen, ouderavonden en koffieochtenden te organiseren en vooral door in gesprek te gaan met ouders trok de ouderinitiatiefgroep steeds meer witte, hoogopgeleide ouders over de streep. Volgens Ter Haar is het wel cruciaal dat de school er zelf voor zorgt dat het onderwijsprogramma staat als een huis. Dat was bij de Joop Westerweelschool zeer zeker het geval. Ter Haar: “Verder geldt dat het effectiever is als ouders reclame maken voor de school, anders is het toch een beetje de slager die zijn eigen vlees keurt.”

Hoe trek je hoogopgeleide ouders?

- Maak de school zo aantrekkelijk mogelijk (voorschool, doorlopende leerlijnen, aandacht meerbegaafdheid, Engels in alle groepen, huiswerkbegeleiding, continurooster, gezonde school, aandacht voor kunst en cultuur, Vreedzame School)
- Rust niet op je lauweren als je eenmaal gemengde groepen hebt. Het vergt continu aandacht, zeker als andere scholen in jouw omgeving er ook mee bezig zijn. En let ook op dat je niet doorschiet naar een witte school.
- Zorg voor gemengde groep op de voorschool, dan zijn ouders en kinderen al gewend aan een gemengde samenstelling.
- Probeer ook hoogopgeleide ouders met een migratieachtergrond warm te maken voor de ouderinitiatiefgroep. Zo voorkom je dat die groep door anderen als ‘wit eliteclubje’ gezien wordt.
- Ga flyeren bij buurt evenementen, scholenmarkten en oriëntatiedagen van nieuwbouwprojecten.
- Maak gebruik van social media en geef daar informatie over de school en schoolactiviteiten.
- Houd de continuïteit van de ouderinitiatiefgroep goed in de gaten. Doordat kinderen van ouders de basisschool na bijvoorbeeld een verhuizing verlaten, is het ouderinitiatief kwetsbaar.

WWW.GEMENGDESCHOLEN.NL/#TOOLBOX

SCHOLENTOUR

Naast een ouderinitiatief zijn er andere effectieve middelen die een school of gemeente kan inzetten om meer gemengde scholen te krijgen. Zo wordt in Amsterdam regelmatig een scholentour georganiseerd voor ouders met een peuter. Zij kunnen dan in één dag alle scholen in de woonomgeving bezoeken. Zwarte scholen krijgen dan vaak ineens een vrij grote groep hoogopgeleide ouders over de vloer. Hoogland: Walraven: “Laatst heb ik uit zo'n tour een ouderinitiatiefgroep kunnen formeren van ouders die erg enthousiast waren over een bepaalde school. Zonder die tour waren ze die school allemaal hard voorbijgelopen.”

Walraven vindt het ouderinitiatief een intrigerend middel om segregatie te bestrijden. “Je legt als het ware de verantwoordelijkheid voor een maatschappelijk probleem bij individuele ouders, maar het werkt over het algemeen wel erg goed.”

Een structurele aanpak van scholen, schoolbesturen en gemeentes is volgens de jurist ook hard nodig, omdat het probleem door de stijgende huizenprijzen in steden steeds groter dreigt te worden: “Laatst was in het nieuws dat steeds meer jonge, hoogopgeleide gezinnen Amsterdam verlaten. Hierdoor wordt het voor scholen steeds lastiger om gemengd te worden of te blijven. Dat merken we nu ook op de Joop Westerweelschool. Bij een van de huidige groepen 1/2 is het bijvoorbeeld dit schooljaar niet gelukt om te mengen.”

Hoogland merkt dat dat probleem wel steeds meer onderkend wordt bij de gemeente Amsterdam. “Sinds begin 2017 is er voor scholentours en ouderinitiatieven meer geld beschikbaar. Hopelijk blijft dat de komende tijd ook zo.” Ter Haar koestert die hoop ook: “Het is zo ontzettend belangrijk om kinderen mee te geven dat ze niet in een monocultuur leven. Als ze vroeg leren schakelen tussen cultuurverschillen, dan hebben ze daar een heel leven lang profijt van.” ■

BASISSCHOOL HET OCTAAF IN NIJMEGEN

WILDE LIEVER NIET MEEWERKEN AAN DIT ARTIKEL.

DE DOCUMENTAIRE *DE WITTE VLUCHT* OVER

DEZE SCHOOL IS NOG STEEDS TE BEKIJKEN OP

WWW.NPO.NL.